

1 חוק הסחר הימי העותומני

פרק ראשון

(בוטל)

1-9 .10 .11 .12 .13 .14 .15 .16 .17 .18 .19 .20 .21 .22 .23 .24 .25 .26 .27 .28 .29

(בוטלו).

פרק שני: עיקול אניות ומכירתן

אפשר לעקל ולמכור כל אניה ברשותם של בתי-המשפט; וזכויות-היתר של הנושים יכונו על פי הפורמליות הבאות.

אי-אפשר לגשת לעיקול לפני שתחלופנה עשרים וארבע שעות משעת הצו לתשלום שנעשה על פי בקשת הנושה המעקל.

את הצו יש למסור באמצעות השלטון המקומי לבעלים עצמו, או למקום-מגוריו, אם הוא נוגע לנושה שאין לו זכויות-יתר באניה. אפשר למסור את הצו לרב-החובל של האניה, אם החוב הוא מסוג החובות שאפשר שיהיו להם זכויות-יתר בהתאם לסעיף 5.

אם חלפו עשרים וארבע שעות מהצו והנושה לא קיבל את כספו, יסדרו השלטונות, על פי דרישתו, את עיקול האניה בדרך הבאה: פקיד בלווית שליח-בית-דין, שמונו על ידי השלטונות, יעלו עם שני עדים על האניה ויערכו את כתב-העיקול. בכתב-העיקול יציין הפקיד את שמו, מקצועו ומקום-מגוריו של הנושה אשר עבורו הוא פועל, וכן את זכותו אשר על פיה הוא תובע, את סכום תביעתו, מקומו של בית-המשפט המסחרי אשר בו תצא לפועל המכירה, ומקום קשירתה וכבילתה של האניה המעוקלת, שמות הבעלים ורב-החובל; השם, הסוג וכוח-הקיבול של האניה. על הפקיד לערוך גם רשימה ותיאור של סירות-המנוע, הסירות הקלות, החיבל, המכשירים, הנשק, התחמושת והצידה. כמו כן עליו למנות שומר.

אם בעל האניה המעוקלת מתגורר בעיר של בית-המשפט המסחרי שערך את העיקול, או במרחק שש שעות מעיר זו, חייב האדם המעקל למסור לו תוך שלושה ימים העתק מכתב-העיקול ולהזמין להופיע בזמן הרגיל לבית-המשפט, על מנת להיות נוכח במכירת הדברים המעוקלים. אם הבעלים מתגורר במקום רחוק יותר, מוסרים את ההודעה וההזמנה עבורו לרב-החובל עצמו של האניה המעוקלת, או בהעדרו, לאדם המייצג את רב-החובל או את הבעלים; במקרה כזה מאריכים את התקופה הרגילה להזמנה ביום אחד עבור כל יום-הליכה בין בית-המשפט ובין מקום-המגורים, אם הוא מתגורר ביבשת הקיסרות. אם הבעלים מתגורר מחוץ ליבשת הקיסרות או בחוץ-לארץ, תהיה תקופת ההזמנה אותה התקופה שנקבעה עבור המקומות השונים בהתאם לסעיף 12 לחוק הפרוצדורה המסחרית, מלבד היוצא-מהכלל הנזכר בפסקה הראשונה מסעיף 10 לאותו חוק.

את צו-מכירה שנתן בית-המשפט מבצעים בנוכחות שופט שנתמנה לכך, ובמכירה פומבית, שקדמו לה הכרזות ומודעות, כדלקמן.

אם העיקול הוא על אניה אשר כלי-הקיבול שלה עולה על עשר חביות או על 400 ק"ג, ייעשו שלוש הכרזות ופרסומים בנוגע לחפצים העומדים למכירה. ההכרזות והפרסומים ייעשו בזה אחר זה, בכל שמונה ימים, בקרבת הנמל, בשוק הכספים ובמקומות הציבוריים העיקריים שבאזור אשר בו נכבלה האניה. הודעה על כך תפורסם בעתונים, אם ישנם כאלה, במקום-שיפוטו של בית-המשפט המסחרי שבו נעשה העיקול; ואם

אין שם עתונים, תפורסם ההודעה באחד העתונים היוצאים לאור בסביבה הקרובה ביותר.

תוך שני ימים מכל הכרזה ופרסום, תודבקנה מודעות על התורן הגדול של האניה המעוקלת, וכן על השער הראשי של בית-המשפט שבו מתקיימים הדיונים, ברחבה הציבורית וברציף הנמל שבו נכבלה האניה, וכן בשוק המסחרי, ובמקרה שאין כזה, על שער השלטון המקומי.

ההכרזות, הפרסומים והמודעות צריכים לציין את שמו, מקצועו ומקום-מגוריו של התובע, עילת תביעתו וסכום החוב; המקום שבחר בו במקום-מושבו של בית-המשפט ובמקום שבו נכבלה האניה, שמו ומקום-מגוריו של בעלי האניה המעוקלת; שם האניה, ואם יש בה תחמושת, שם רב-החובל, כלי-הקיבול של האניה; המקום בו היא שוכנת או שטה; שמות השופט והמוציא לפועל שנתמנו; ההצעה הראשונה; ולבסוף, הימים שבהם תתקבלנה הצעות.

אחרי ההכרזה הראשונה, תתקבלנה הצעות בימים שצוינו במודעה. השופט שנתמנה למכירה ממשיך לקבל הצעות אחרי כל הכרזה, בכל שמונה ימים, ביום מסויים שייקבע על פי צו שלו.

אחרי ההכרזה השלישית, זוכה המציע האחרון והגבוה ביותר, לאחר כיבוי הנרות שהודלקו בהתחלת ההליך, כמנהג. ברם, יכול השופט הממונה, אם הוא חושב שקיימים סיכויים להצעות גבוהות יותר, לתת דחייה אחת או שתיים, כל אחת בת שמונה ימים, שיש להכריז עליהן ולפרסמן במודעות. אך אם לאחר הדחייה לא באה הצעה גבוהה יותר, תינתן האניה באופן מוחלט למציע האחרון לפני הדחייה.

אם העיקול הוא על סירות, סירות-מנוע וספינות אחרות בעלות כוח-קיבול של עשר חביות או 400 ק"ג, או פחות מכן, אין צורך לעבור את כל הפורמליות הנזכרות לעיל, והמכירה תיעשה בפומבי, לאחר פרסום ברציף במשך שלושה ימים רצופים, עם מודעה על התורן, ובאין כזה, במקום בולט אחר באניה. וכן על שער בית המשפט. ריווח זמן של שמונה ימים יהיה בין הודעת העיקול ובין המכירה, להוציא את יום ההודעה.

מכירת האניה במכירה פומבית מפסיקה את תפקידיו של רב החובל; מלבד זכותו לתבוע פיצויים, אם יש מקום לכך, נגד הבעלים, הערב שלו, וכל אלה הנמצאים בהתחייבויות כלפיו.

תוך עשרים וארבע שעות משעת סיום המכירה הפומבית, חייבים האנשים שזכו במכירה הפומבית של האניה לשלם לשופט שנתמנה על ידי בית המשפט שליש ממחיר המכירה, ולהמציא ערובה כשרת פרעון עבור שני השלישים על ידי נתין עותומני, אשר יהיה עמם, והם יהיו אחראים לתשלום שני השלישים הללו יחדיו ולחוד תוך אחד-עשר יום מתאריך שנסתיימה המכירה הפומבית לזכותם, תחת עונש של אכיפה גופנית. האניה תועבר לקונים רק לאחר ששילמו את שליש המחיר והמציאו ערובה, אך תמצית הפרטיכל של המכירה ואישורה יימסרו להם רק לאחר ששילמו את שני השלישים הנותרים תוך התקופה

הקבועה. במקרה של אי-תשלום שליש הסכום או שני השלישים הנותרים או של אי-מתן ערובה כנזכר לעיל, תועמד האניה שוב למכירה פומבית, ותינתן, שלושה ימים לאחר פרסום אחד ומודעה אחת נוספים, למציעים הגבוהים ביותר, שאפשר יהיה לאכוף גם עליהם באופן גופני לשלם את הפסד הפיצויים, אם היו כאלה, הריבית וההוצאות, במקרה שהשליש שכבר שולם אינו מספיק. העודף, אם יהיה כזה, יוחזר למציע הגבוה ביותר.

הדרישות להפריד מן המכירה חלק מהאניה והחפצים המעוקלים תיעשינה ותוצע למשרד הרישום של בית המשפט לפני אישור המכירה הפומבית. אם הדרישות להפרדה תיעשינה רק לאחר גמר המכירה, הן תיחשבנה באופן חוקי כהתנגדויות למסירת כספי המכירה.

למבקש או למתנגד יהיו שלושה ימים להגיש את נימוקיהם. לנתבע גם כן יהיו שלושה ימים להגיש התנגדות. המשפט יובא לשמיעה על ידי הזמנה רגילה.

במשך שלושה ימים לאחר גמר המכירה הפומבית, תתקבלנה התנגדויות למסירת המחר; לאחר חלוף מועד זה, הן לא תתקבלנה יחד, אלא אם כן הן עבור עודף הסכומים המגיעים לנושים המעוקלים.

על הנושים המתנגדים להגיש למשרד הרישום של בית המשפט המסחרי, או אם אין כזה, לסמכות שציוותה על המכירה, את עילות זכויותיהם, תוך שלושה ימים מיום ההזמנה שנשלחה להם על ידי הנושים התובעים ועל ידי הבעלים שאנייתם עוקלה, או על ידי באי-כוחם; אם לא יעשו כן, תיעשה חלוקת דמי המכירה כפי שנקבע לעיל, מבלי לכלול אותם.

מיון הנושים, וחלוקת המזומנים בין הנושים בעלי זכות יתר, ייעשו לפי הסדר שנקבע בסעיף 5; ובין הנושים האחרים - לפי יחס חובותיהם. כל נושה שמויין ייחשב לכה עובר הקרן ועבור הריבית וההוצאות.

אין לעקל אניה העומדת להפליג, אלא אם כן העיקול הוא עבור חובות שנעשו בקשר למסעה הנוכחי, ואף במקרה כזה, הרי מתן ערובה עבור החובות הללו מונע את הטלת העיקול. רואים אניה העומדת ומוכנה להפליג כשרב החובל שלה מצוייד במסמכים עבור מסעו.

.113.112.111.110.109.108.107.106.105.104.103.102.101.100 .99 .98 .97 .96 .95 .94 .93 .92

.135.134.133.132.131.130.129.128.127.126.125.124.123.122.121.120.119.118.117.116.115.114

.157.156.155.154.153.152.151.150.149.148.147.146.145.144.143.142.141.140.139.138.137.136

.179.178.177.176.175.174.173.172.171.170.169.168.167.166.165.164.163.162.161.160.159.158

.201.200.199.198.197.196.195.194.193.192.191.190.189.188.187.186.185.184.183.182.181.180

.223.222.221.220.219.218.217.216.215.214.213.212.211.210.209.208.207.206.205.204.203.202

.245.244.243.242.241.240.239.238.237.236.235.234.233.232.231.230.229.228.227.226.225.224

.267.266.265.264.263.262.261.260.259.258.257.256.255.254.253.252.251.250.249.248.247.246

.275.274.273.272.271.270.269.268

א. הגדרה, מיון וקביעת הפיצויים

פרקים שלישי, רביעי וחמישי

(בוטלו)

פרק ששי: חוזי-שכירות-אניה, הובלה ושכירות-אניה

כל חוזה לשכירת אניה צריך להיות בכתב. עליו לציין את השם, כוח-הקיבול והלאומיות של האניה; שם רב-החובל, שם המוביל והשוכר; המקום והשם שהוסכם עליהם למטרת הטענה ופריקה; דמי הובלה או השכירות; אם השכירות היא כללית או חלקית; הפיצויים המוסכמים במקרה של איחור בהטענה או בפריקה.

אם לא נקבעו כלל ימי משך ההטענה והפריקה של האניה בחוזים שבין הצדדים, הולכים אחר מנהג המקום, ואם אין כזה, הריהם נקבעים למשך 15 ימי-עבודה רצופים, לאחר שרב-החובל מצהיר כי הוא מוכן להטעין ולפרוק.

אם יש להטעין חלק מהמטען במקום אחד וחלק אחר במקום אחר, הרי הזמן של ההטענה והפריקה נשאר תלוי ועומד במשך מסע האניה ממקום אחד לשני, ואין מביאים בחשבון את הזמן הזה.

אם נשכרה האניה באופן חדשי, ואם אין הסכם על היפוכו של דבר, מתחילים דמי-השכירות להיחשב מיום הפלגת האניה.

אם קיים איסור מסחר עם הארץ אשר אליה יעודה האניה, לפני הפלגתה, יהיו החוזים בטלים בלי פיצויים לשום צד. השוכר יהיה אחראי להוצאות הטענת סחורותיו ופירוקן.

אם קיים כוח עליון, המעכב רק באופן זמני את הפלגת האניה, נשארים ההסכמים בתקפם, ואין מקום לפיצויים מחמת איחור. כמו כן נשארים ההסכמים בתקפם, ואין תוספת עבור שכר-ההובלה, אם הכוח העליון מתארע במשך המסע.

רשאי המטעין, במשך מעצרה של האניה, לפרוק את סחורותיו על חשבונו, בתנאי שהוא יטעין שנית או יפצה את רב-החובל עבורן.

במקרה הסגר על נמל הייעוד של האניה, חייב רב-החובל, אלא אם קיבל הוראות על ההיפך, לנסוע לנמל קרוב שבו יורשה לעגון, ולחכות שם להוראות המטעין או מקבל המטען, לאחר שיוודיע לו על העובדה.

האניה, מכשיריה, רהיטיה, שכר ההובלה והסחורות הטעונות אחראים בזה אחר זה למילוא ההסכמים שבין הצדדים.

פרק שביעי: שטרי-מטען

שטר-מטען, שאפשר לעורכו לאדם מסויים או לפקודתו, או למוכ"ז, חייב לציין את הטיב ואת הכמות וכן את המינים והאיכויות של החפצים שעומדים להובילם. וכן חייב שטר המטען לציין את שמו ושמו הפרטי של המטעין, את שמו וכתובתו של האדם שאליו שולחים את הסחורות, את שמו וכתובתו של רב-החובל, את שמה, כוח-קבולה ולאומיותה של האניה, את מקום יציאתה ומקום ייעודה של האניה ואת שכר-ההובלה. כמו כן יש לציין בשוליים את הסימנים והמספרים של החפצים העומדים להישלח.

יש לערוך כל שטר-מטען בארבעה העתקים לפחות: אחד עבור המטעין, אחד עבור האיש שאליו נועדו הסחורות, אחד עבור רב-החובל ואחד עבור בעלי האניה. ארבעת ההעתקים המקוריים יחתמו על ידי המטעין ועל ידי רב-החובל תוך עשרים וארבע שעות לאחר ההטענה. על המטעין להמציא לרב-החובל תוך אותו פרק זמן קבלות על הסחורות שהוטענו.

שטר המטען שנערך בדרך האמורה לעיל, משמש ראיה בין כל הצדדים המעונינים במטען, וכן ביניהם ובין המבטחים, מלבד אם הללו מביאים ראיות על ההיפך.

כשיש הבדל בין שטרי המטען עבור אותו מטען, הרי השטר הנמצא בידי רב-החובל ישמש ראיה, אם מולא בידי המטעין, או על ידי סוכנו. והשטר שהוגש על ידי המטעין או על ידי מקבל המטען ישמש ראיה, אם מולא בידי רב-החובל.

כל סוכן או מקבל-מטען, שקיבל את הסחורות הנזכרות בשטרי המטען או בחוזי השכירות, יהיה מחוייב לתת קבלות עבורן לרב-החובל החייב לדורשן. ואם לא עשה כן, יהיה צפוי לתשלום כל ההוצאות והפיצויים, אף אלה שנגרמו עבור האיחור. כמו כן חייב רב-החובל לדרוש קבלות עבור הסחורות ששלח למקבל. במקרה שאין הוא מצייד את עצמו בתעודת-מכס המציינת את דבר פריקת הסחורות בהתאם לשטר המטען, יהיה צפוי לשלם עבור כל הנזקים לבעלים או למקבלים.

פרק שמיני: שכר-הובלת-מטען

דמי השכירות עבור אניה או כל ספינה אחרת קרוי שכר-הובלת-מטען. דינו נחתך על פי הסכמי הצדדים. מציינים אותו בחוזה-השכירות או בשטר-המטען. הוא חל על האניה, כולה או מקצתה, עבור כל המסע, או עבור זמן קצוב, לפי הטונה, הק"ג, הקוינטל, באופן כולל, או לפי מטען מעורב, עם ציון כוח-הקיבול של האניה.

אם נשכרת האניה כולה, ואין השוכר מוסר את כל המטען, אין רב-החובל רשאי לקחת מטען אחר בלי הסכמת השוכר. השוכר זוכה בשכר-ההובלה של הסחורות המשלימות את מטענה של האניה שהוא שכר בשלמות.

אם לא הטעין המשכיר תוך התקופה שנקבעה בחוזה או בחוק, הברירה בידי השוכר לדרוש את הפיצויים שנקבעו בחוזה-השכירות עבור האיחור, ואם לא נקבעו כאלה, הרי הפיצויים שייקבעו על ידי מומחים, או לבטל את חוזה-ההובלה, ולדרוש מהמשכיר את מחצית שכר-ההובלה ויתר הזכויות שהוסכם עליהן. וכן במקרה שהמשכיר לא הטעין מאומה תוך אותה תקופה יהיה הוא זכאי, לפני התחלת ימי-הצפייה-הנוספים, לוותר על החוזה, בתנאי שישלם לשוכר או לרב-החובל את מחצית שכר-ההובלה ויתר הזכויות שהוסכם עליהן בחוזה-השכירות.

הערה : ימי-הצפיה הם הימים הניתנים למטעין מבלי שיקבל בחזרה עבור ההטענה או הפריקה; ימי-הצפיה-הנוספים הם הימים הניתנים לקבלת הכסף בחזרה לאחר ימי-הצפיה.

אם הטעין המשכיר במשך התקופה הקבועה רק חלק מהסחורות שהוסכם עליהן בחוזה-השכירות, עדיין הברירה בידי השוכר לדרוש את הפיצויים הנזכרים ברישא של הסעיף הקודם, או להתחיל במסע עם חלק מהסחורה שהוטענה כבר. במקרה האחרון מגיע שכר-ההובלה בשלמותו לשוכר.

אם המשכיר מטעין סחורות יותר מאשר הוסכם, עליו לשלם עבור העודף, נוסף למחיר שנקבע בחוזה-השכירות.

השוכר או רב-החובל, שהצהירו כי יש באניה יותר מטען מאשר יש בה למעשה, צפויים להפחתה יחסית בשכר-ההובלה ולפיצויים כלפי המשכיר. אם אין ההצהרה עולה על שני אחוזים מכוח-הקיבול האמתי של האניה, או אם היא מתאימה לתעודת כוח-הקיבול, לא יובא ההפרש בחשבון.

אם נשכרה אניה להובלה על בסיס של מטען מעורב, הרי אם קבע השוכר או רב-החובל תקופה להטענת האניה, עליו להפליג עם הרוח-הטובה

הראשונה לאחר עבור התקופה הזאת, אלא אם כן הוסכם עם המטעינים על ארכה נוספת.

אם נשכרה אניה להובלה על בסיס של מטען מעורב, ולא נקבעה תקופה להטענה, הרי כל אחד מהמטעינים רשאי לקחת בחזרה את סחורתיו, לאחר שיחזיר את שטרי-המטען החתומים על ידי רב-החובל ויתן ערובה לשטרי-המטען שכבר נשלחו, וכן ישלם נוסף להוצאות ההטענה והפריקה, גם את הוצאות ההטענה-מחדש של סחורות אחרות שהוזזו ממקומן, וכן את מחצית שכר-ההובלה. אף על פי כן, אם הוטענה כבר האניה כדי שלושה-רבעים, חייב רב-החובל, אם נתבקש על ידי רוב המטעינים, להפליג עם הרוח-הטובה הראשונה שמונה ימים לאחר ההזמנה, בלי שתהיה זכות לשום אחד מהמטעינים לקבל בחזרה את סחורתיו.

אם הוטענו הסחורות על האניה בלי ידיעת השוכר או רב-החובל, הרי אם הסחורות עודן במקום ההטענה, יכולים הם, לאחר ששלחו הזמנה כדין למטעינים, לבוא לקחתן בחזרה, להורידן אל היבשה באותו מקום או לקבל שכר-הובלה עבורן שהוא גבוה יותר מהשכר המשתלם באותו מקום עבור סחורות כאלה. אך אם דבר קיום הסחורות הללו נודע לו רק לאחר הפלגת האניה, רשאים הם לפרקם רק במקום ייעודן, אך יכולים הם לדרוש תשלום שכר-הובלה לפי המחיר הנזכר.

המטעין הלוקח בחזרה את סחורתיו במשך המסע, חייב לשלם את שכר-ההובלה בשלמותו וכן את כל הוצאות הזזת סחורות אחרות שנגרמה עקב הפריקה. אם הסחורות נלקחו בחזרה מחמת מעשיו או אשמתו של רב-החובל, הרי לא רק שהלה אינו זכאי לשכר-הובלה כלל, אלא אחראי הוא לכל הוצאות ואף לפיצויים, אם היו כאלה, על אי-מילוי חוזה-שכירות האניה.

אם האניה נעצרה כשהיא עומדת לצאת לדרכה, או במשך מסעה, או במקום הפריקה שלה, עקב מעשיו או רשלנותו של המשכיר או של אחד המטעינים, יהיו המשכיר או המטעין אחראים כלפי השוכר, רב-החובל או המטעינים האחרים עבור הוצאות והנזקים שנגרמו עקב האיחור. אם נשכרה האניה למסע הלך-וחזור, והיא חוזרת בלי מטען, או עם מטען בלתי-

מושלם, הרי מגיע שכר-ההובלה המלא לרב-החובל וכן רבית עבור האיחור, אם האניה נתעכבה.

השוכר או רב-החובל אחראים במידה שווה לנזקים כלפי המשכיר, אם עקב אשמתם או רשלנותם נעצרה האניה או עוכבה עם צאתה לדרכה, או במשך מסעה, או במקום הפריקה. הפיצויים הנזכרים בסעיף זה או בסעיף הקודם נקבעים על ידי מומחים.

אם נאלץ רב-החובל לתקן את אנייתו במשך המסע, חייבים המשכיר והמטעין לחכות עד שהאניה תתוקן, או לקחת בחזרה את סחורותיהם, לאחר תשלום שכר-ההובלה במלואו וכן את הפיצויים הכלליים, אם היו כאלה. אם נשכרה האניה באופן חדשי, לא מגיע שכר-ההובלה במשך תקופת התיקונים; כן לא מגיעה תוספת על שכר-ההובלה אם האניה נשכרה עבור מסע. אם אי-אפשר לתקן את האניה, חייב רב-החובל לשכור אניה אחרת או אניות אחרות על חשבון, מבלי להיות זכאי לתוספת שכר-ההובלה, לשם הובלת הסחורות למקום ייעודן. אם לא היתה באפשרותו של רב-החובל לשכור אניה אחת או יותר, הרי מגיע שכר-ההובלה רק כדי שיעור המסע שכבר היה. במקרה האחרון, משאירים את הובלת הסחורות לטיפולו של כל מטעין, אך מחובתו של רב-החובל ליעץ להם על מצב האניה, ולנקוט במשך זמן התיקונים בכל צעד הדרוש לשמירת המטען. כל זה יחול אם אין הסכם על היפוכו של דבר בין הצדדים.

הערה: כדי לחשב את שכר-ההובלה יחסי לוקחים בחשבון לא רק את היחס שבין הדרך שנעשתה לדרך שיש לעשותה, אלא גם את ההוצאות, הזמן, הסיכונים והטרדות הכרוכים בכך כרגיל.

רב-החובל מאבד את שכר-ההובלה המגיע לו, ואחראי הוא לפיצויים כלפי השוכר, אם הלה מוכיח שבזמן הפלגת האניה היא היתה במצב של חוסר-כושר-שייט. הראיות מתקבלות אף בניגוד לתעודות-הביקורת שבהתחלת המסע.

שכר-ההובלה מגיע עבור הסחורות אשר היה רב-החובל אנוס למכור כדי לספק מצרכי-מחיה, תיקונים או צרכים דחופים של האניה, ועליו לחשב את ערכם לפי המחיר שיושג עבור יתרת הסחורות או עבור סחורות מאותה איכות במקום הפריקה, אם האניה מגיעה בשלום. במקרה של אבדן האניה, יהא רב-החובל אחראי עבור הסחורות לפי המחיר אשר בו הוא מכרן, בהחזיקו את שכר-ההובלה באופן יחסי להתקדמות האניה. מלבד בשני

המקרים הללו, הרי שמורה זכותם של בעלי האניה לפי פסיקה 2 מסעיף 30. אם כתוצאה מן השימוש בזכות זו ייגרם הפסד לאלה אשר סחורותיהם נמכרו או נמסרו בעבוט, יוחזר ההפסד באופן יחסי לערכן של הסחורות הללו ושל כל הסחורות אשר הגיעו לייעודן, או שניצלו מאבדן לאחר תאונת-הים שהצריכו את המכירה או את המסירה בעבוט.

אם חל איסור המסחר עם הארץ שאליה נוסעת האניה, והיא נאלצת לחזור עם מטענה, מגיע לרב-החובל שכר-ההובלה רק עבור המסע בכיוון אחד, למרות שהאניה נשכרה למסע הלך-וחזור.

אם עוצרים את האניה רק באופן זמני, במהלך מסעה, על פי פקודה של מעצמה, לא מגיע שום שכר-ההובלה עבור תקופת-מעצרה, אם היא נשכרה באופן חודשי; וגם לא תוספת לשכר-ההובלה, אם היא נשכרה למסע. רואים את הוצאות כלכלת הצוות ואת משכורותיהם במשך תקופת המעצר כהיזק (egareva). רשאי המטעין, במשך תקופת-המעצר, לפרק את הסחורות על חשבון, בתנאי שיטעין מחדש על חשבון או שישלם פיצויים לשוכר או לרב-החובל.

משלמים לרב-החובל מתוך שכר-ההובלה של הסחורות שהושלכו הימה לבטחון האניה, לחובת ההשתתפות הכללית.

שום שכר-הובלה אינו מגיע עבור סחורות שאבדו על ידי היטרפות או עליה על שרטון, שוד על ידי שודדי-ים או לכידה על ידי האויב. על רב-החובל להחזיר את שכר-ההובלה ששולם לו, אלא אם כן קיים הסכם על היפוכו של דבר.

אם האניה והסחורות נקנות מחדש, או אם ניצלו הסחורות מן ההיטרפות בעזרתו של רב-החובל, הריהו מקבל את כל שכר-ההובלה עד למקום הלכידה או ההיטרפות, אם אין הוא יכול להובילן עד מקום-ייעודן. אך אם הוא מובילן עד מקום-ייעודן, מקבל הוא את כל שכר-ההובלה בתור השתתפות לקניה-מחדש. אם לא שיתף רב-החובל פעולה בהצלה כלל, לא מגיע לו שום שכר-הובלה עבור הסחורות שניצלו בים או על החוף ושהוחזרו אחר כך לצדדים המעוניינים.

הסחורות, האניה ושכר-ההובלה משתתפים במחיר הקניה-מחדש, אך שכר המלחים אינו משתתף בו. ההשתתפות הזאת נעשית על פי המחיר השוטף של הסחורות במקום פריקתן, אחרי ניכוי ההוצאות, ועל פי מחצית שכר-הובלת המטען.

אם מקבל-המטען מסרב לקבל את הסחורות, רשאי רב-החובל, לאחר ששלח לו הזמנה רשמית לקבלן, למכור את הסחורות לפי פסק-דין של בית-המשפט המסחרי, כולן או מקצתן, לתשלום שכר-ההובלה המגיע לו, הפיצויים וההוצאות, ולשמור את היתרה, אם תהיה כזאת. במקרה שאין הסכום מספיק, הריהו שומר את זכותו לחזור על המטעין.

אין רב-החובל רשאי להחזיק את הסחורות באניתו, במקרה של אי-תשלום שכר-ההובלה המגיע לו, הפיצויים הכלליים, וההוצאות, אם היו כאלה, יכול הוא לדרוש את הפקדתן בידי צד שלישי עד שישולם המגיע לו; ואם היו אלה סחורות העלולות להתקלקל, רשאי הוא אפילו לדרוש את מכירתן, אלא אם כן נתן לו מקבל-המטען ערובה לתשלום. אם ישנם פיצויים כלליים ואי-אפשר להסדירם מיד, יכול הוא לדרוש העברה משפטית של סכום מסויים, אשר ייקבע על ידי השופט, או ערובה כשרת-פרעון.

רב-החובל עומד ראשון בשורה לפני כל הנושים עבור שכר-ההובלה המגיע לו, הפיצויים וההוצאות על סחורות המטען שלו, במשך שבועיים לאחר מסירתן, אם לא עברו לידי צד שלישי, פרט למקרה של הפקדה, הנזכר בסעיף הקודם.

במקרה של פשיטת-רגל של המטעינים או התובעים לפני תום תקופת השבועיים, מחזיק רב-החובל את זכות-היתר שלו על הסחורות הללו כנגד כל נושי פושטי-הרגל, לתשלום שכר-ההובלה, ההיזק (egareva) וההוצאות המגיעים לו.

אם הוסכם כי שכר-ההובלה יהיה בהתאם למספר, למידה או למשקל, זכאי רב-החובל לדרוש את ספירת הסחורות, או מדידתן, או שקילתן, בעת פריקתן, ואפילו אם הזניח זאת, זכאי מקבל-המטען לקבוע את זהותן, מספרן, מידתן או משקלן, אף על ידי עדותם בשבועה של אלה שהועסקו בפריקת הסחורות.

אם קיימת השערה שהסחורות ניזוקו, נתקלקלו, נגנבו, או פחתו, זכאי רב-החובל, מקבל-המטען או כל אדם מעונין, לדרוש את בדיקת הסחורות במשפט, ואת הערכת הפיצויים על האניה לפני הפריקה. אם אין הנזקים או הפחת נראים לעין באופן חיצוני, אפשר לערוך את הבדיקה המשפטית אפילו לאחר שעברו הסחורות לידי מקבלי-המטען, בתנאי שהיא תיערך תוך 48 שעות משעת הפריקה, ושתוכח זהות הסחורות בהתאם להוראות הסעיף הקודם, או באופן חוקי אחר. למקבלי-המטען שמורה הזכות לדרוש את בדיקת הסחורות במשפט תוך 48 שעות משעת מסירתן, אפילו אם חתמו על קבלה בתוך שטר-המטען, או נתנו קבלה נפרדת, בתנאי שהאישור או הקבלה יצינו כי מניחים שהסחורות ניזוקו, נתקלקלו, נגנבו או פחתו.

כשהשוכר ורב-החובל משוכנעים, לשביעת-רצונם, בקשר לחוזה שכר-ההובלה, אין המשכיר והמטעין רשאים לדרוש הפחתה של שכר-ההובלה המוסכם.

אין המטעין רשאי לנטוש את הסחורות שפחת מחירן, או שנתקלקלו באשמתן, או על ידי תאונה מקרית, בתור תשלום עבור שכר-ההובלה. אך אם דלפו חביות היין, השמן, הדבש או נזולים אחרים, עד כדי שהן ריקות או כמעט-ריקות, אפשר לנטוש עבור שכר-ההובלה.

פרק תשיעי: נוסעים

אם אין האניה מיועדת בתור אנית-קיטור להובלת נוסעים, אין לדרוש מרב-החובל לקחת נוסעים שאין להם ענין במטען.

נוסע שנתקבל, חייב לשמור על כל הוראותיו של רב-החובל בנוגע לסדר הטוב של האניה.

מחיר הנסיעה ייקבע על פי חוזה, או על פי כרטיס-נסיעה, שיכול להיות ערוך למוכ"ז או על שמו של הנוסע. אם הנסיעה נעשית בלי שיהיה חוזה בכתב בדבר המחיר, יש לקבעו על פי היקש, ובאין הסכמה בין הצדדים, יקבענו בית המשפט בהתאם לחוות-דעתם של מומחים.

אם שמו של הנוסע נקוב בחוזה או בכרטיס-הנסיעה, אין הוא רשאי להעביר את זכותו לשום אדם בלי הסכמת רב-החובל.

אם לפני תחילת המסע או לאחריו לא הופיע הנוסע, או שעזב ולא חזר לאניה במועד שנקבע להפלגתה, רשאי רב-החובל להפליג, ואין הוא מחוייב לחכות לו, ועל הנוסע יהיה לשלם את דמי הנסיעה במלואם.

אם לפני תחילת המסע מצהיר הנוסע כי ברצונו להפר את חוזה-הנסיעה, או באין הצהרה כזאת, אם התברר כי הוא נמנע מלעלות על האניה מחמת מותו, מחלתו, או מחמת איזו תאונה אחרת הנוגעת לגופו, יהיה עליו לשלם רק מחצית דמי הנסיעה. אם אין הנוסע מוסר הצהרה כזאת, או אם ארעה אחת התאונות הנזכרות רק לאחר תחילת המסע, יהיה על הנוסע לשלם את דמי הנסיעה במלואם.

חוזה-הנסיעה בטל ומבוטל בכל המובנים אם אבדה האניה על ידי סיכונים ימיים.

רשאי הנוסע לבטל את החוזה כשפורצת מלחמה, והאניה צפויה לסיכוני-לכידה, ואי-אפשר לחשבה לחפשית, או אם נפסק המסע או עוכב, לפני התחלתו, או לאחריו, על פי כוח עליון, או מחמת איזו סיבה שהיא שאינה תלויה לא ברב-החובל ולא בחברה שהוא משתייך אליה.

השוכר, רב-החובל או החברה שאליה הוא משתייך, רשאים גם הם לבטל את החוזה, אם במקרה הנזכר לעיל, הם מפסיקים את המסע, או, אם האניה מיועדת בעיקר להובלת סחורות, יש לנטוש את הנסיעה שלא באשמתם, מאחר ואין אפשרות להוביל את הסחורות.

במקרים הנזכרים בסעיפים הקודמים בדבר ביטול החוזה, לא יהיה שום צד מן הצדדים אחראי כלפי משנהו לפיצויים. אף על פי כן, אם הביטול חל לאחר תחילת המסע, יהיה הנוסע חייב לשלם דמי הנסיעה כשיעור המרחק שנסע, והם יחושבו

אם האניה טעונה תיקונים במשך המסע, חייב הנוסע לשלם את דמי הנסיעה במלואם, אפילו אם לא רצה לחכות לסיום התיקונים. אך אם הנוסע מחכה עד תום התיקונים, מחוייב השוכר לתת לו איכסון חנם עד חידוש המסע, ולמלא את כל התחייבויותיו כלפיו, בהתאם לחוזה או לכרטיס-הנסיעה, בנוגע לכלכלה. אם השוכר מציע להוביל את הנוסע לנמל הייעוד באניה אחרת בעלת איכות שווה, ומבלי פגיעה בזכויות המוסכמות האחרות של הנוסע, והלה מסרב לקבל את ההצעה, אין הוא רשאי לדרוש איכסון וכלכלה עד חידוש המסע.

אם אין חוזה לכלכלת הנוסע, חייב הוא לדאוג לעצמו. אף על פי כן, אם הוא נשאר בלי מצרכי-מחיה עקב תאונה בלתי-צפויה איזו שהיא, או עקב הארכת המסע, יהיה רב-החובל חייב לספק לו את מצרכי-המחיה הדרושים במחיר סביר. מצד שני, חייב הנוסע, אם יש לו יותר ממה שדרוש לו, למסור את העודף לאניה בהתאם לסעיף 64.

מלבד אם יש הסכם על היפוכו של דבר, אין הנוסע מחוייב לשלם דבר עבור הובלת מטענו אשר הוא זכאי להביאו עמו לאניה בהתאם לחוזה המסע.

הנוסע נחשב כמטעין לגבי המטלטלים שיש לו באניה. על כן, אם הפקיד הנוסע את מטלטליו לשמירתו של רב-החובל וקיבל קבלה, הריהו נהנה מאותן הזכויות וחייב באותן ההתחייבויות לגביהם כמו שוכרי-האניה. אך אם לא מסרם לרב-החובל, או לאדם הממונה מטעמו לקבלם, והשאירם בשמירתו שלו, אין לו זכות בהם, אלא אם כן אבדנם או נזקם נגרמו על ידי מעשיהם או באשמתם של רב-החובל או של הצוות.

במקרה מות נוסע באניה בזמן הנסיעה, חייב רב-החובל לאחוז בכל האמצעים הדרושים, בהתאם למסיבות, לשם שמירת חפציו באניה והחזרתם ליורשיו.

לרב-החובל תהיה זכות עיכוב החפצים שהובאו לאניה על ידי הנוסע עבור תשלום המגיע לו כדמי נסיעה וכלכלה, אך זכותו זאת קיימת לו רק כל זמן שהחפצים הללו מוחזקים או מופקדים.

אין רב-החובל יכול, ואף אינו רשאי, להיכנס לנמל או לעצור במשך המסע לפי בקשתו של נוסע אחד, או לשם טובתו המיוחדת של נוסע אחד. אך אם הדבר נוגע לנסע שחלה במחלה מידבקת, חייבים להורידו מן האניה, אפילו נגד רצונו, ביבשת המיושבת הראשונה שבה יכול רב-החובל לעגון.

פרק עשירי: שטרי-הלוואות-על-גוף-האניה

שטר-הלוואה-על-גוף-האניה הוא שטר עבור הלוואה הנעשית על האניה או על מטענה או על שניהם יחדיו, בתנאי שהמלווה יפסיד סכום זה, אם החפצים הללו, הכלולים באשראי, יאבדו על ידי תאונה מקרית בים, אך יוחזר לו עם ריווח ימי, כלומר, ברבית שהוסכם עליה, ואפילו היא עולה על הרבית הקבועה בחוק, אם יגיעו בשלום.

שטר-הלוואה נערך בשטר מאושר או בחתימה פרטית, אשר יציין:

1. הקרן שהלוואה וסכום הריווח הימי שהוסכם עליו;

2. החפצים שהלוואה נוגעת להם;

3. שם האניה, שמותיהם ושמותיהם הפרטיים של הבעלים ושל רב-החובל, של המלווה ושל הלווה;
4. אם ההלוואה היא למשך מסע אחד או לזמן קצוב, יש לציין את המסע ואת הזמן הקצוב;
5. תקופת החזרת ההלוואה;
6. לבסוף, התאריך והמקום שבהם נעשית ההלוואה.

החוזה המאושר ייערך, בטורקיה, בפני בית-המשפט המסחרי או הקנצלריות המסחרית, ואם אין כאלה, בפני המועצה העירונית של המקום; ובארצות נכריות ייערך בפני הקונסול העותומני, ובאין כזה, בפני השלטונות המקומיים המוסמכים בהתאם לפורמליות הנהוגות.

אם החוזה נערך בחתימה פרטית, חייב המלווה לאשרו ולרשמו תוך עשרה ימים מתאריך עריכתו, בפני אחד השלטונות הנזכרים בסעיף הקודם, הכל לפי המקרה והמקום.

אם אין ממלאים אחר הוראות שני הסעיפים הקודמים, מאבד החוזה את אופיו בתור הלוואה-על-גוף-האניה ונהפך להלוואה רגילה, ובמקרה כזה מאבד המלווה את זכותו על החפצים הכלולים בהלוואה, והלווה חייב באופן אישי לשלם את הקרן והרבית החוקית.

אפשר לערוך את שטר-ההלוואה-על-גוף-האניה לפקודה, ובמקרה כזה, אפשר לסחר אותו (etaitogen) על ידי הסבה באותו אופן כמו שטר-חליפין. במקרה של הסיבה, המוסב בא במקומו של המסב עבור הרווחים וגם עבור ההפסדים, ואין המסב אחראי למילוי שום תנאי, מלבד תשלום הקרן שהולוותה בלי שיהיה עליו לשלם ריווח ימי, אלא אם כן הותנה במפורש על היפוכו של דבר.

אפשר לקחת הלוואות-על-גוף-האניה על האניה עצמה, על קורת-התחתית שלה, על מכשיריה ורהיטיה, על תחמושתה ועל מצרכי-המחיה שלה, הן על כולם יחד והן על חלק מיוחד של איזה דבר מהם.

כל הלוואה-על-גוף-האניה שנעשתה על סכום העולה על ערך החפצים הכלולים בה, אפשר להכריז עליה כבטלה ומבוטלת על פי בקשת המלווה, וחייבים להחזיר לו את הקרן והרבית החוקית, אם הוא מוכיח שיש רמאות מצד הלווה.

אם אין מרמה, החוזה תקף עד כדי שיעור ערכם של החפצים הכלולים בהלוואה, בהתאם להערכה שתיעשה או שיוסכם עליה. מחזירים את העודף של סכום ההלוואה עם רבית חוקית.

אסור ללוות על שכר-הובלה-שלעתיד או על רווחים הצפויים מסחורות. במקרה זה, יהיה המלווה זכאי לקבל בחזרה את הקרן בלבד, בלי שום רבית.

כמו כן, ותחת אותם העונשים, אסור לעשות הלוואות על המלחים או הימאים, או על שכרם או על מסעותיהם.

האניה, הרהיטים והמכשירים, התחמושת ומצרכי-המחיה, אפילו שכר-ההובלה שנכבש, יש להם זכות-יתר כלפי הקרן והרבית של הכסף

שניתן בהלוואה-על-גוף-האניה. המטען גם הוא יש לו זכות-יתר כלפי הקרן והרבית של הכסף שניתן בהלוואה על המטען. אם נעשתה ההלוואה על חפץ מסויים של האניה או של המטען, אין זכות-היתר חלה על החפץ ולא על החלק היחסי של המכס הקשור להלוואה.

הלוואה-על-גוף-האניה, שנעשתה על ידי רב-החובל במקום מגורי-הבעלים או נציגיהם החוקיים, בלי רשותם המאושרת או השתתפותם בשטר-המילווה, וכן חוזה שנעשה מחוץ למקום-מגוריהם בלי למלא אחרי הפורמליות המפורטות בסעיף 49, נותנים זכות-יתר רק על אותו חלק שיש לרב-החובל באניה או בשכר-ההובלה.

חלקי האניה השייכים לבעלים אשר במקרה הנזכר בסעיף 48, לא המציאו את חלקם בהוצאות כדי שתוכל האניה לצאת לדרכה, תוך 24 שעות משעה שנשלחה להם הזמנה על כך, יהיו משועבדים לסכומים שנלקחו כהלוואה לשם תיקונים ומצרכי-מחיה, אפילו אם נעשו ההלוואות במקום מגורי-הבעלים.

ההלוואות שנעשו עבור המסע האחרון של האניה נפרעות בעדיפות על סכומים שנלקחו בהלוואה עבור מסע קודם, אפילו אם הכריזו כי יכולים להמשיך או לחדשן. הסכומים שנלקחו כהלוואה במשך המסע עדיפים על אלה שנלקחו לפני הפלגת האניה. ואם נלקחו יותר הלוואות במשך אותו מסע, תהיה ההלוואה האחרונה עדיפה על קודמתה. ההלוואות שנעשו באותו מסע, באותו נמל של עגינה-מאונס, במשך אותה שהייה, עדיפות הן באופן שווה.

המלווה-על-גוף-האניה שהילוה על סחורות שהוטענו באניה שנזכרה בחוזה, אינו נושא באבדן הסחורות, אפילו על ידי סיכונים ימיים, אם הן הוטענו על אניה אחרת, אלא אם כן נקבע כחוק כי ההטענה נעשתה עקב כוח עליון.

אין לדרוש בחזרה את הסכום שניתן כהלוואה, אם החפצים שעליהם ניתנה ההלוואה, נאבדו כליל או נתפשו והוכרז עליהם כמלקוח חוקי, ואם האבדן או הלכידה באו בתאונה מקרית או על פי כוח עליון, בזמן ובמקום של הסיכונים שעבורם נעשתה ההלוואה. אם חלק מהחפצים ניצל, שומר המלווה את זכויותיו עליהם.

הניכויים, ההפחתות וההפסדים הנגרמים על ידי מומם עצמם של החפצים, וכן הנזקים הנגרמים על ידי מעשיו של הלווה או באשמתו של רב-החובל או הצוות, אינם לחובתו של המלווה.

במקרה של היטרפות-האניה, יופחת תשלום הסכומים שנלקחו כהלוואה כדי ערכם של החפצים שניצלו והכלולים בחוזה, לאחר ניכוי הוצאות ההצלה.

אם לא נקבע כלל זמן הסיכונים הימיים בשטר-ההלוואה, הריהו חל לגבי האניה, רהיטיה, מכשיריה, תחמושתה וצרכי-המחיה שלה, מרגע שהאניה מפליגה עד שהיא עוגנת בנמל או במקום-ייעודה. לגבי הסחורות, חל הזמן מרגע שהוטענו על האניה, או על הסירות הצריכות להעבירן לאניה, או מיום השטר - אם נעשתה ההלוואה על הסחורות הטעונות במשך המסע - עד הרגע שיפורקו, או שהיו צריכות להיות נפרקות, על היבשה במקום-ייעודן.

אם המסע, שעליו חל חוזה-ההלוואה-על-גוף-האניה, אינו יוצא לפועל, זכאי המלווה לדרוש בחזרה את הקרן יחד עם רבית חוקית, אך בלי פרמיות. אך אם כבר החל הסיכון לפעול על חשבוננו לפי הסעיף הקודם, יהיה זכאי גם לפרמיות.

הלווה על סחורות אינו נפטר מאחריותו עם אבדן האניה והמטען, אם אינו מוכיח כי היו לחשבונו סחורות בשיעור הסכום שלווה.

המלווים-על-גוף-האניה משתתפים עבור שחרורם של הלווים, ועבור ההיזק (egareva) הכללי, על אף כל הסכם על היפוכו של דבר. הם משתתפים גם בפיצויים המיוחדים, אם אין הסכם על היפוכו של דבר. ההשתתפות הזאת חלה על הקרן שהולותה ועל הפרמיה שהוסכם עליה.

אם יש שטר-הלוואה וכן ביטוח על אותה האניה ועל אותו המטען, הרי הריווח מן החפצים שניצלו מההיטרפות מתחלק בין המלווה, עבור הקרן בלבד, ובין המבטח, עבור הסכומים שבטוחו, באופן יחסי לאינטרסים שלהם, מבלי לפגוע בזכויות-היתר שנקבעו בסעיף 5.

פרק אחד-עשר: ביטוח

א. צורתו ונשואו של הסכם-ביטוח

ביטוח ימי הוא הסכם אשר על פיו מתחייב המבטח כלפי המבוטח, תמורת פרמיה מוסכמת, לשלם לו באופן מלא, עד סכום מסוים, עבור ההפסדים והנזקים שיכולים להיגרם על ידי סיכונים ימיים לחפצים שלו הנתונים לסיכונים ימיים.

הסכם-הביטוח או פוליסת-הביטוח נערכים על פי שטר מאושר או בחתימה פרטית. הם נערכים בלי חללים ריקים, עליהם לציין, את:

1. השנה, החודש, היום והשעה שבהם נחתמו;
2. שמו ומקום-מגוריו של המבוטח עם ציון העובדה אם הוא בעלים או סוכן;
3. מהותם וערכם או הערכתם של הסחורות או החפצים העומדים להיות מבוטחים;
4. הסיכונים שהמבטח לוקח על עצמו בענין זה;
5. תקופת הזמן אשר בה מתחילים סיכונים אלה ומסתיימים עבור המבטח;
6. הפרמיה, או מחיר הביטוח;
7. שם רב-החובל וכן שם האניה ותיאורה;
8. המקום שבו הוטעמו הסחורות או שיש להטעין בו;
9. נמל היציאה;
10. הנמלים והדרכים אשר בהם היא צריכה להטעין או לפרק, וכן הנמלים שהיא חייבת להיכנס אליהם;
11. שטר-בוררים, במקרה של סכסוך, אם הוסכם על כך;
12. ובדרך כלל, כל יתר התנאים שהסכימו עליהם הצדדים.

אותה הפוליסה יכולה לכלול ביטוחים אחדים, בקשר לסחורות, בקשר לתעריפי-פרמיות, או בקשר למבטחים שונים.

נשוא הביטוח יכול להיות:

1. גוף האניה וקורת-התחתית שלה, בין ריקה בין טעונה, בין חמושה ובין בלתי-חמושה, בין לבדה ובין עם ליווי;
2. רהיטיה ומכשיריה;
3. תחמושתה;
4. מצרכי-המחיה שלה;

5. הסכומים שהולוו על גוף האניה;

6. סחורות המטען;

7. כל הדברים או החפצים האחרים, שאפשר להעריכם בכסף, הנתונים לסיכונים ימיים.

אפשר לעשות את הביטוח על החפצים הללו, כולם או מקצתם, יחדיו ולחוד; אפשר לעשותו בזמן שלום ובזמן מלחמה, אפשר לעשותו לפני או במשך מסע האניה. אפשר לעשותו עבור מסעי הלך-וחזור או עבור אחד מהם בלבד; עבור המסע כולו או עבור זמן מוגבל; עבור כל המסעים וההובלות בים, בנהרות ובתעלות הנתונות לשיוט, ובדרך כלל, עבור כל סיכוני-הפלגה בים או במים.

במקרה של מרמה בהערכת החפצים המבוטחים, ובמקרה של זיוף, רשאי המבטח לסדר את אימות החפצים והערכתם, בלי לפגוע בתביעות אחרות, הן אזרחיות הן פליליות.

אם אין המבטח יודע באיזו אניה טעונות הסחורות שהוא מחכה להן מחוץ-לארץ, יהיה פטור מלציין את שם רב-החובל והאניה, בתנאי שאי-ידיעתו של המבטח בנקודה זו, תוצהר בפוליסה, ובתנאי שיציין תאריך חתימת מכתב-ההודעה האחרון או הפקודה האחרונה שקיבל. במקרה כזה יכול הביטוח להיעשות רק עבור תקופה קבועה.

אם המבטח אינו יודע את ערכן מבלי שום ציון אחר חוץ מציון כללי של הסחורות, אך הפוליסה צריכה להראות למי מיועד המשלוח או למי יש למוסרו, אלא אם כן היה הסכם על היפוכו של דבר בפוליסת-הביטוח. ביטוח כזה אינו כולל זהב ומטבעות, מטילים, יהלומים, פנינים, תכשיטים ותחמושת-מלחמה.

את כל החפצים, שמחירם בוטא בחוזה במטבע זר, מעריכים במחיר המטבע הזר בכסף טורקי, בהתאם לשער-החליפין בזמן ובמקום עשיית הפוליסה.

אם לא נקבע ערך הסחורות כלל בחוזה הביטוח, אפשר להוכיחו על פי החשבונות או על פי הפנקסים; ובאין כאלה, עושים את ההערכה על פי המחיר השוטף בזמן ובמקום ההטענה, כולל כל המסים וההוצאות ששולמו עד החוף.

אם נעשה הביטוח בשעת חזרה מארץ אשר בה נעשה המסחר רק על ידי חליפת סחורות, והערכת הסחורות לא נעשתה בפוליסה, תיעשה ההערכה על פי ערך הסחורות הללו שניתנו בחליפין, בהוספת הוצאות ההובלה.

אם חוזה הביטוח אינו קובע את מועד הסיכונים, הריהם מתחילים ומסתיימים בתקופה המזכרת בסעיף 170 לגבי שטרי-הלואה-על-גוף-האניה.

אין המבטח רשאי לבטח שנית, עבור אותה תקופה ועבור אותן הסכנות, את החפצים אשר ערכם המלא בוטח כבר; ואם עשה זאת צפוי החוזה השני לביטול. אך יכול הוא תמיד לבטח חפצים אחרים שכבר בוטח. יכול הוא לבטח את מחיר הביטוח. הפרמיה של הביטוח-מחדש יכולה להיות יותר גדולה או יותר קטנה מהפרמיה של הביטוח.

אי-אפשר להגדיל את הפרמיה שהותנה עליה בזמן שלום אם פרצה מלחמה; ולהיפך, אי-אפשר להקטין את הפרמיה, אם נעשה שלום, אלא אם כן יש הסכם על היפוכו של דבר בין הצדדים. אם ההוספה או ההפחתה לא נקבעו בהסכם הביטוח, הן

תיקבענה על ידי בית-המשפט המסחרי, או על ידי בוררים, בהתחשב בסיכונים, במסיבות ובתנאים של פוליסת הביטוח.

במקרה אבדן הסחורות שבטחו ושהוטענו על ידי רב-החובל על חשבוננו או על חשבון האניה שעליה הוא מפקד, חייב הוא להוכיח למבטח את קניית הסחורות, ולהמציא את שטר המטען ביחס אליהן, חתום על ידי שניים מראשי הצוות.

כל חבר-צוות וכל נוסע המביא מחוץ-לארץ סחורות שבטחו בטורקיה, חייב להשאיר שטר-מטען עבורן במקום שנעשתה ההטענה, בידי הקונסול העותומני, ובאין כזה, בידי נתין עותומני, סוחר נכבד, או שופט-שלום של המקום.

אם המבטח נעשה פושט-רגל בטרם חלפה אחריותו לסיכון, רשאי המבטח לדרוש ערובה למילוי התחייבויותיו של המבטח, או לבטל את החוזה. אותה הזכות קיימת בידי המבטח אם עדיין לא שילם המבטח את הפרמיה.

חוזה הביטוח בטל אם נשאו הוא שכר-ההובלה של הסחורות הנמצאות על האניה; הריווח המצופה מן הסחורות; משכורותיהם של הימאים; סכומים שנלקחו בהשוואה-על-גוף-האניה; רווחים ימיים של הסכומים שנלקחו בהלוואה-על-גוף-האניה.

החוזה יבטל לגבי המבטח, על ידי כל חשייה, כל הצהרה כוזבת מצד המבטח, (או) כל שוני בין חוזה הביטוח ותעודת המטען, הראויים להפחית את אומדן הסיכון, או לשנות את הנושא, ואשר מטבעם היה למנוע את החוזה או לשנות את תנאיו אילו הודע למבטח מצב-הדברים האמיתי. הביטול בטל אפילו במקרה שהחשייה, ההצהרה הכוזבת או השוני לא היו משפיעים על הנזק או האבדן של החפצים המבטוחים.

ב. חובות המבטח והמבוטח

אם נפסק המסע אפילו על ידי מעשהו של המבוטח, לפני שהתחילה תקופת הסיכונים של המבטח לפי סעיף 170, הרי הביטוח מבטל, על המבטח להחזיר את הפרמיה, אם שולמה, אך זכאי הוא לקבל בתור פיצויים, חצי אחוז של הסכום המבטח, או חצי הפרמיה אם אינה עולה כולה על אחוז אחד.

כל ההפסדים והנזקים הנגרמים לחפצים המבטוחים על ידי סערה, היטרפות האניה, עלייתה על שרטון, עגינה מקרית, שינוי מהלך-הדרך מאונס של האניה או המסע, וכן על ידי הטלתם המימה, על ידי אש, לכידה, שוד וביזה, מעצר בפקודת מעצמה, הכרזת מלחמה, ובדרך כלל כל הסיכונים האחרים, הם על אחריותו של המבטח, מלבד אם קיים הסכם בין הצדדים על היפוכו של דבר.

כל שינוי מהלך-הדרך מרצון של המסע או של האניה, וכל ההפסדים והנזקים הנגרמים כתוצאה ממעשהו של המבטח, אינם כלל לחובתו של המבטח ואף הפרמיה מגיעה לו אם כבר התחיל לשאת באחריות הסיכונים.

ההפחחות, הניכויים וההפסדים הנגרמים מחמת פגם החפצים עצמם, וכן הנזקים הנגרמים על ידי מעשיהם ואשמתם של הבעלים, שוכרי-האניה או המטענים, אינם כלל תחת אחריותם של המבטחים.

אין המבטח אחראי כלל לחילוקי-דעות או סילופי-אמת או אשמות של רב-החובל או הצוות, אם אין הסכם על היפוכו של דבר. אם החפץ המבטח הוא האניה, ואם רב-החובל הוא הבעלים של האניה, כולה או מקצתה, יהיה ההסכם בטל עד כדי שיעור

אין המבטח אחראי כלל לשכר-הנווטות, שכר גרירה בכבלים, ולא לשום סוג מסים שהוטלו על האניה והסחורות, מלבד במקרה של כוח עליון.

על הפוליסה לציין את הסחורות העלולות להתקלקל או לפחות באופן מיוחד, כגון דגן ומלחים, או סחורות העלולות להתבקע, אחרת לא יהיו המבטחים אחראים לנזקים ולהפסדים העלולים להיגרם להן, מלבד במקרה שהמבטח לא ידע את טיב המטען עד עשיית הפוליסה.

אם היה נשוא-הביטוח סחורות עבור המסע הלוך-וחזור, ואם כשהגיעה האניה לייעודה הראשון, לא נעשתה שום הטענה עבור המסע חזרה, או אם המטען עבור המסע חזרה אינו שלם, מקבל המבטח רק שני שלישים יחסיים מהפרמיה המוסכמת, אלא אם כן קיים תנאי על ההיפך.

הסכם ביטוח או ביטוח-מחדש שנעשה על סכום העולה על ערך החפצים שהוטענו, הוא בטל לגבי המבטוח בלבד, אם מוכיחים נגדו מרמה או הונאה מצדו.

אם אין מרמה או הונאה בביטוח מדד המבטוח, ההסכם תקף עד כדי שיעור ערכם של החפצים שהוטענו, על פי הערכת מומחים, או על פי הערכה שהוסכם עליה בין הצדדים. במקרה של הפסדים חייבים המבטחים

להשתתף בהם, כל מבטח באופן יחסי לסכומים שבטוחו על ידו. אין הם מקבלים את הפרמיה עבור עודף הערך, אלא רק את הפיצוי הקבוע בסעיף 194.

אם ישנם יותר הסכמי-ביטוח שנעשו בלי מרמה עבור אותו מטען, ואם ההסכם הראשון ביטח את ערכם המלא של החפצים שהוטענו, רק הוא לבדו נשאר קיים. המבטחים שחתמו את החוזים האחרים פטורים, ומקבלים הם רק את הפיצוי הקבוע בסעיף 194. אם לא היה ערכם המלא של החפצים שהוטענו מבטוח על ידי החוזה הראשון, אחראים המבטחים שחתמו על החוזים שאחריו עבור העודף, בהתאם לסדר תאריכי החוזים.

אם החפצים שהוטענו הם עבור הסכומים המבטחים, ואם רק חלק מהחפצים הולך לאיבוד, ישולם ההפסד על ידי כל המבטחים באופן יחסי לאינטרסים שלהם.

אם נעשה הביטוח באופן נפרד עבור סחורות שיש להטעין על אניות מסוימות אחדות, עם ציון הסכום המבטח עבור כל אחת מהן, ואם מטעינים את המטען על אניה אחת בלבד, או על מספר אניות קטן מזה שצויין בחוזה, אחראי המבטח רק עבור הסכום שהוא ביטח על האניה או האניות שקיבלו את המטען, למרות אבדן של כל האניות שצוינו; אף על פי כן, הוא יקבל עבור הסכומים שביטוחם בטל, את הפיצוי הקבוע בסעיף 194.

אם רב-החובל חפשי להיכנס לנמלים שונים לשם השלמת מטענו או החלפתו, אחראי המבטח רק עבור הסיכונים של הסחורות המבטוחות כשהן על האניה, או על הסירות שנועדו להעברתן או להורדתן ליבשה, אלא אם כן קיים הסכם על היפוכו של דבר.

אם הביטוח הוא לזמן מוגבל יהיה המבטח חפשי לאחר עבור הזמן הקבוע, ורשאי המבוטח לבטח סיכונים חדשים.

המבטח יהיה פטור מאחריותו לסיכונים, והפרמיה תגיע לו, אם המבוטח שולח את האניה למקום מרוחק יותר מן המקום שצויין בהסכם, למרות שזה היה באותו מהלך-הדרך. הביטוח עומד בתקפו המלא אם המסע קוצר.

כל ביטוח שנעשה לאחר אבדן החפצים המבוטחים, או לאחר שהגיעו למקומן, הריהו בטל. אם יוכח כי הודיעו למבוטח על האבדן, או למבטח על ההגעה של החפצים המבוטחים, או אם קיימת הנחה שאפשר היה להודיע להם על העובדות הללו לפני עשיית ההסכם.

הנחה כזאת קיימת אם מהמרחק שבין המקומות ואמצעי-התחבורה, קובעים כי ממקום ההגעה, או ממקום אבדן האניה, או מהמקום הראשון שממנו הגיעה הידיעה הראשונה על כך, אפשר היה להעבירה למקום עשיית חוזה הביטוח לפני שנעשה.

אך אם הביטוח נעשה על פי ידיעה טובה או רעה, אין מקבלים את ההנחה הנזכרת בסעיף הקודם. החוזה מתבטל רק אם מוכיחים כי המבוטח ידע על האבדן, או כי המבטח ידע על הגעת האניה לפני עשיית החוזה.

במקרה של הוכחה נגד המבוטח, יהיה עליו לשלם למבטח פרמיה כפולה. במקרה של הוכחה נגד המבטח, יהיה עליו לשלם סכום כפול מהפרמיה המוסכמת. תובעים לדין את זה שקיימות הוכחות נגדו, בלי דיחוי.

ג. נטישת חפצים מבוטחים

אפשר לנטוש חפצים מבוטחים במקרים הבאים:

1. היטרפות האניה;
  2. עליה על שרטון עם שבירה;
  3. חוסר-כושר-שיוט בגלל סיכון ימי;
  4. לכידה ותפיסה על ידי האויב או על ידי שודדי-ים, או מעצר על ידי מעצמה זרה;
  5. מעצר על ידי הממשלה העותומנית לאחר תחילת המסע;
  6. אם האבדן או הקלקול עולים כדי שלושה רבעים מערכם המבוטח לפחות.
- אף על פי כן, אין לנטוש לעולם את האניה או את החפצים המבוטחים לפני תחילת הסיכונים, בהתאם לסעיף 170.

כל יתר הנזקים נחשבים כהיזקים (averages) והם מוסדרים בין המבטחים ובין המבוטחים, על בסיס האינטרסים שלהם.

נטישת חפצים מבוטחים אינה יכולה להיות חלקית או על תנאי. היא מקיפה רק את המטלטלים ואת כמות המטלטלים שהנם נשוא הביטוח והסיכון.

הודעת הנטישה חייבת להיעשות על המבטחים תוך תקופה של ששה חדשים מיום קבלת הידיעה בדבר האבדן שחל בנמלים או בחופים של אירופה, אסיה, אפריקה, הים השחור והים התיכון; במקרה של לכידה ותפיסה - מיום קבלת הידיעה בדבר העברת האניה לאחד הנמלים או המקומות הנמצאים בחופים הללו; תוך שנה מיום קבלת הידיעה על אבדן האניה, או על לכידתה ותפיסתה והעברתה לאיים האזוריים, האיים הקנריים, מדירה, או איים וחופים אחרים השוכנים מערבה מאפריקה

ומזרחה מאמריקה; תוך שנתיים מיום קבלת הידיעה על האבדן, או על הלכידה והתפיסה, שחלו בכל יתר חלקי העולם. לאחר שחלפו המועדים הללו לא יורשו המבטחים לנטוש.

במקרה שמותר לנטוש ובמקרה של כל יתר התאונות שבאחריותם של המבטחים, חייב המבוטח להודיע למבטח על הידיעה שקיבל. יש לעשות את ההודעה תוך שלושה ימים מיום קבלת הידיעה.

רשאי המבוטח לעשות נטישה אל המבטח ולדרוש את תשלום הפיצויים המוסכמים, מבלי להיות חייב להוכיח את אבדן האניה או מטענה, אם חלפו התקופות הבאות מיום הפלגת האניה או מיום קבלת הידיעה האחרונה אודותיה, דהיינו:

1. ששה חדשים עבור מסעים רגילים מטורקיה לנמלים או לחופים של אירופה, אסיה ואפריקה, וכן באופן הדדי, בים השחור ובים התיכון;

2. שנה אחת עבור מסעים ארוכים מטורקיה לאיים האזוריים, האיים הקנריים, מדירה, ואיים וחופים אחרים השוכנים מערבה מאפריקה ומזרחה מאמריקה, וכן בכיוון ההפוך;

3. שמונה-עשר חדשים עבור מסעים ארוכים מטורקיה לחלקי-העולם המרוחקים האחרים, וכן בכיוון ההפוך;

4. במקרה של מסע בין שני נמלים השוכנים שניהם מחוץ לקיסרות, תיקבע התקופה בהתאם למרחקי הנמלים, באופן הקרוב ביותר לתקופות שנקבעו לעיל.

בכל המקרים הללו, הרי כדי לאפשר למבטח לפעול בכיוון הנטישה, יהא די בכך אם יצהיר בשבועה, כי לא קיבל שום ידיעה, לא באופן ישיר ולא בעקיפין, אודות האניה המבוטחת או אודות האניה שעליה נמצאות הסחורות המבוטחות, מלבד במקרה שקיימת הוכחה על היפוכו של דבר; אך לאחר חלוף התקופות הנזכרות לעיל, יהיו בידי המבוטח רק המועדים הקבועים בסעיף 217 כדי להגיש תביעה נגד המבטח.

במקרה של ביטוח לזמן קצוב, מניחים כי אבדן האניה חל תוך תקופת הביטוח, לאחר חלוף המועדים הקבועים בסעיף הקודם עבור מסעים רגילים ומסעים ארוכים. ברם, אם מוכיחים לאחר מכן, כי האבדן חל מחוץ לתקופת הביטוח, הרי בטל תקפה של הנטישה, ויש להחזיר את הפיצוי ששולם, יחד עם רבית חוקית.

רואים כמסעים ארוכים את המסעים לצפון-אמריקה ולדרום-אמריקה, או לכל האיים והארצות הסובבים אותן, וכן לכל החופים, האיים והארצות השוכנים באפריקה, אסיה, אירופה והאוקיינוס שמעבר למיצר גיברלטר.

רשאי המבוטח על ידי הודעה הנעשית לפי סעיף 218, לעשות את הנטישה, יחד עם הזמנה למבטח לשלם את הסכום המבוטח תוך התקופה הנזכרת בחוזה; או רשאי הוא לשמור לעצמו את הזכות לנטוש תוך המועדים הקבועים בחוק.

חייב המבטח, בעשותו את הנטישה, להצהיר על כל הביטוחים שעשה או שהוא עומד לעשות, אפילו אלה שהזמין, וכן על הכספים שלוהו על גוף האניה או על הסחורות; ואם לא יעשה כן, תידחה תקופת התשלום, הצריכה להתחיל מיום הנטישה, עד היום בו ימסור את ההצהרה הנזכרת; ובזה לא יהיה משום דחיית התקופה הקבועה להגשת תביעה בענין נטישה.

במקרה של הצהרת-מרמה, נשללות מהמבוטח תוצאות הביטוח, והוא יהיה מחוייב לשלם את הסכומים שלוהו, למרות אבדן האניה או לכידתה.

במקרה של היטרפות האניה או עלייתה על שרטון עם שבירה, חייב המבוטח לעמוד להשגת החפצים שנטרפו, בלי לפגוע

בזכות הנטישה, שתיעשה במקום ובזמן הקבועים. על פי הצהרתו בשבועה, משלמים לו את הוצאותיו עד כדי ערך החפצים שניצלו.

אם אין מועד התשלום קבוע כלל בחוזה, חייב המבטח לשלם את סכום הביטוח יחד עם ההוצאות, תוך שלושה חדשים אחרי הודעת הנטישה. לאחר תקופה זו חייב הוא בתשלום רבית חוקית. המטלטלים הנטושים קשורים לתשלום.

חייבים למסור למבטח הודעה על שטרי-ההוכחה בדבר ההטענה והאבדן, לפני שאפשר יהיה להגיש נגדו תביעה לתשלום סכומי הביטוח.

מותר למבטח להוכיח עובדות הנוגדות את אלה הנמצאות בתעודות. קבלת ההוכחות אינה מעכבת בעד חיוב המבטח לשלם למבטח תשלום זמני, וחייב המבטח ליתן ערובה. ההתחייבות הנובעת מהערובה פוקעת לאחר עבור ארבע שנים, אם לא הוגשה תביעה.

עם הודעת הנטישה וקבלתה, או עם היחשבותה כתקפה, יהיו המטלטלים המבוטחים שייכים למבטח החל מתקופת הנטישה. אין המבטח יכול להשתחרר מתשלום סכום הביטוח, באמתלה של חזרת האניה או הסחורות לאחר הנטישה.

שכר-ההובלה של הסחורות שניצלו, אפילו אם שולם למפרע, מהווה חלק מנטישת האניה, ושייך גם הוא למבטח, מבלי לפגוע בזכויותיהם של המלווים-על-גוף-האניה, המלחים על משכורתיהם, וההוצאות במשך המסע.

במקרה של לכידה או מעצר על ידי מעצמה, חייב המבטח למסור את ההודעה למבטח תוך שלושה ימים מיום קבלת הידיעה. אפשר לנטוש חפצים שנעצרו, רק לאחר תקופת ששה חדשים מיום ההודעה, אם נעשה המעצר בימים של אירופה, בים התיכון ובים הבלטי; ולאחר תקופת שנה אחת אם הלכידה או המעצר נעשים בארצות מרוחקות יותר. התקופות הללו מתחילות רק מיום ההודעה על הלכידה או

המעצר. אם הסחורות שנעצרו עלולות להתקלקל, מקצרים את התקופות הללו לחודש וחצי במקרה הראשון, ולשלושה חדשים במקרה השני.

במשך התקופות הנזכרות בסעיף הקודם, חייבים המבוטחים לעשות את כל המאמצים שבידיהם, כדי להשיג שחרור החפצים שנעצרו. מאידך גיסא, רשאים המבוטחים, הן בשיתוף-פעולה עם המבוטח והן באופן נפרד, לאחוז בכל האמצעים לאותה מטרה.

אין לעשות נטישה מפאת חוסר-כושר-שיוט, אם לאחר שנפגעה האניה או שעלתה על שרטון אפשר להרימה, לתקנה ולהכשירה להמשכת דרכה למקום-ייעודה, אלא אם כן עלולות הוצאות תיקונה על שלושה רבעים מסכום-הביטוח שלה. במקרה של תיקונים, שומר המבטח את זכותו לחזור על המבטח בנוגע להוצאות ולפיצויים הנגרמים עקב עלייתה על שרטון.

אם הוכרזה האניה כחסרת-כושר-שיוט על ידי מומחים, חייב המבטח על המטען להודיע על כך תוך שלושה ימים מיום קבלת הידיעה.

במקרה כזה, חייב רב-החובל לעשות את כל המאמצים כדי להשיג אניה אחרת להעברת הסחורות למקום-ייעודן.

במקרה הנזכר בסעיף הקודם, חייב המבטח בסיכונים של הסחורות שהוטענו על האניה האחרת, עד הגעתן ופריקתן.

באותו מקרה חייב המבטח, נוסף לכך, בהיזק (egareva) בהוצאות הפריקה, ההחסנה, ההעלאה מאניה לאניה, בתוספת לשכר-ההובלה, ובכל יתר ההוצאות האחרות שתיעשינה להצלת הסחורות, עד כדי סכום הביטוח.

אם תוך התקופות הקבועות בסעיף 231, לא יכול רב-החובל למצוא אניה להטענת-הסחורות-בשנית ולהובלתן למקום-ייעודן, רשאי המבטח לנוטשן תוך המועדים הנזכרים בסעיף 217, המתחילים ביום שבו מסתיימת התקופה עבור הטענת-הסחורות-בשנית.

במקרה של לכידה, אם לא יכול היה המבטח למסור הודעה על כך למבטח, רשאי הוא לקנות-בשנית את המטלטלים מבלי לחכות לפקודתו. המבטח חייב להודיע למבטח את הסידור שעשה, מיד כשיהיה לאל ידו לעשות זאת.

במקרה זה, הברירה בידי המבטח לקבל את הסידור הזה על חשבון, או לוותר עליו; חייב הוא להודיע על ברירתו למבטח תוך עשרים וארבע שעות לאחר ההודעה על הסידור. אם הוא מצהיר כי הוא מקבל את הסידור על חשבון, יהיה חייב להשתתף ללא דיחוי בתשלום עבור הקניה-בשנית בהתאם לתנאי ההסכם בחלק יחסי בנוגע לחפצים שבטחו על ידו, והוא ממשיך להיות אחראי לסיכוני המסע בהתאם להסכם הביטוח. אם הוא הצהיר כי הוא מוותר על הרייח של הסידור, יהיה חייב לשלם את סכום הביטוח, בלי שיהיה זכאי לקנות-בשנית את המטלטלים. אם אין המבטח מודיע על ברירתו תוך המועד הנקוב לעיל, רואים אותו כאילו וויתר על רייח הסידור.

פרק שנים-עשר: היזק (average)

א. הגדרה, מיון וקביעת הפיצויים

היזק (average) הם כל הנזקים שנגרמו לאניה ולסחורות, וכן כל אותן ההוצאות היוצאות מהכלל שהוצאו עבור האניה והסחורות, יחדיו ולחוד, במשך הזמן שהסיכונים מתחילים ונגמרים בהתאם לסעיף 170.

ישנם שני סוגי היזק: היזק גדול או כללי, והיזק מיוחד או פשוט.

באין הסכמים מיוחדים לכך בין הצדדים, נקבע ההיזק בצורה הניתנת לקמן.

בהיזק כללי נושאות הסחורות, אפילו אלה שהוטלו המימה, ובמחציתם נושאת האניה ושכר-ההובלה, באופן יחסי לערכם. היזק מיוחד נושא ומשלם הבעלים של החפץ שגרם לנזק או להוצאות.

היזק כללי הוא:

1. דברים שניתנו בפשרה ולשם קנייה-בשנית של האניה והסחורות;
2. חפצים שהוטלו המימה לשם בטחון כללי, או לתועלת האניה והמטען גם יחד;
3. הכבלים, התרנים, המפרשים ומכשירים אחרים שנחתכו או קוצצו לשם אותה מטרה;
4. העוגנים, החבלים, הסחורות ומטלטלים אחרים שניטשו מחמת אותה סיבה;

5. הנזקים שנגרמו על ידי ההטלה המימה לסחורות שנותרות על האניה;
6. הנזקים שנגרמו לאניה בכוונה כדי להקל על ההטלה המימה, על ההקלה או ההצלה של הסחורות, או כדי להקל על זרימת המים החוצה; וכן הנזקים שנגרמו למטען בהזדמנות זאת;
7. הטיפול, ריפוי הפצעים, מצרכי-המחיה ומתן פיצוי לאנשים שהיו באניה ונפצעו או נחבלו בהגינים על האניה;
8. הפיצוי או הכופר עבור אלה שנשלחו ליבשה או לים בשירות האניה והמטען, ונפלו בשבי או נלקחו לעבדים;
9. משכורותיהם וכלכלתם של אנשי הצוות במשך מעצרה של האניה, כשנעצרה האניה, לאחר תחילת המסע, בפקודת מעצמה זרה, או מפאת פריצת מלחמה, עד לשחרור האניה והמטען מהתחייבויותיהם ההדדיות, בתנאי שלא יגיע שום שכר-הובלה אם נשכרה האניה באופן חדשי;
10. הוצאות נווטות ומסים אחרים עבור כניסה ויציאה מנמל שבו עגנה האניה מאונס, הן לשם תיקוני הנזקים שנגרמו מרצון לשם הבטחון הכללי, או לשם מנוסה מסכנה מידיית כתוצאה מסערה, או מרדיפת האויב, והן הוצאות הפריקה כדי להקל על האניה, וכן להיכנס לנמל, או לנהר, באותו מקרה;
11. מסי עליה ליבשה, החסנה, והטענה-בשנית של סחורות, שנזקקו להם עקב תיקונים שנגרמו מרצון לשם הבטחון הכללי;
12. הוצאות שנעשו כדי לדרוש החזרת האניה והסחורות, לאחר שנעצרו או נלקחו, והנדרשות בעת ובעונה אחת על ידי רב-החובל;
13. הוצאות שנעשו לשם הורדת האניה המימה בשנית לאחר שהועלתה על שרטון בכוונה כדי למנוע אבדן מלא או לכידה, וכן הנזקים שנגרמו לאניה ולמטען, יחדיו או לחוד, באותו מקרה;
14. ובדרך כלל, כל הנזקים שנגרמו מרצון, במקרה של סכנה, ושבאו כתוצאה ישירה של הסכנה, וכן ההוצאות שנעשו במסיבות דומות לאחר שיקול-דעת שמטרתו הבטחון הכללי של האניה והמטען, במשך קיום הסיכונים.

היזק מיוחד הוא: -

1. נזקים שנגרמו לסחורות ולאניה על ידי פגם שבהן עצמן, על ידי סערה, לכידה, היטרפות או עליה מקרית על שרטון;
2. ההוצאות שנעשו לשם הצלתן;
3. אבדן ונזק לכבלים, עוגנים, מפרשים, תרנים, חבלים, סירות, שנגרמו על ידי סערה או תאונת ימית אחרת;
4. ההוצאות שבאו כתוצאה מכל העגינות שנעשו לשם הצטיידות במצרכים, או עקב דלף ונזילה, או עקב כל נזק מקרי אחר שיש לתקנו;
5. כלכלתם ומשכורותיהם של הימאים במשך המעצר, כשנעצרה האניה תוך מסעה בפקודת מעצמה, אם נשכרה האניה לפי מסע;
6. כלכלתם ומשכורותיהם של הימאים במשך התיקונים של איזה נזקים שהם, או במשך הסגר (קרנטינה), בין אם נשכרה האניה לפי מסע או לפי חודש;
7. ובדרך כלל, כל הנזקים, ההפסדים והמסים, שהוציאה האניה ושהיא נשאה בהם בעצמה, או שנשאו בהם הסחורות בעצמן, משעת הטענתן והפלטתן עד לחזרתן ופריקתן.

הנזקים שנגרמו לסחורות על ידי רב-החובל, עקב אי-סגירת דלתות הסיפון, או אי-קשירתה וכבילתה בעוגן של האניה, או אי-אספקת מנופים טובים, וכן עקב איזו תאונת אחרות הקורות כתוצאה מרשלנות רב-החובל או הצוות, הנם היזק מיוחד לבעלי הסחורות, ואשר לגביהן יש לו זכות חזרה על רב-החובל, על האניה ועל שכר-ההובלה.

שכר הנווטות, הוצאות משיכת האניה בחבל, נווטות לשם כניסה לנמלים ונהרות או יציאה מהם; הוצאות עבור חופשות, ביקורים, מסים, מגדלורים, הוצאות-עגינה, ומסי-שיוט אחרים, אינם כלל וכלל היזק; אלא הם הוצאות רגילות לחובת האניה.

במקרה של התנגשויות בין אניות, אם היה הדבר מקרי לגמרי, הרי האניה שניזוקה נושאת בנזק, בלי זכות חזרה. אם נגרמה ההתנגשות באשמת אחד מרבי-החובל, משתלמים הפיצויים על ידי האניה שגרמה לנזק. אם נגרמה ההתנגשות באשמת שני רבי-החובל, או אם קיים ספק בדבר הסיבות שגרמו לה, הרי מתקנים את הנזק על החשבון המשותף של האניה שגרמה את הנזק ושל האניה שסבלה את הנזק, באופן יחסי לערכן. בשני המקרים האחרונים מעריכים את הנזק על ידי מומחים.

דרישה להיזק איננה מתקבלת כלל על ידי המבטחים אם ההיזק הכללי אינו עולה על אחוז אחד של הערך המצטבר של האניה והסחורות, וכן אם ההיזק המיוחד אינו עולה על אחוז אחד מערך החפץ שניזוק.

סעיף הפטור מהיזק משחרר את המבטחים מכל היזק, הן כללי והן מיוחד, מלבד במקרים המאפשרים נטישה, ואז קיימת הברירה בידי המבוטח, לנטוש או להגיש תביעה להיזק.

ב. הטלה המימה והשתתפות בפיצויים הכלליים

אם עקב סערה, או רדיפה אחרי האויב, חושב רב-החובל כי הוא נאלץ להטיל המימה חלק ממתענו, לחתוך את התרנים או הכבלים, להזניח את עוגניו, לעלות על שרטון, או לנקוט באיזה אמצעי יוצא מהכלל אחר לשם הבטחון הכללי, עליו להתייעץ באנשים המעוניינים במטען, אם אפשר למצאם על האניה, וכן עם ראשי הצוות. במקרה של חילוקי-דעות, הולכים אחר דעת רב-החובל וראשי הצוות.

במקרה של הטלה המימה, חייב רב-החובל להשליך לפי סולם-עדיפויות, ככל האפשר, את הדברים הפחות-נחוצים, הדברים הכבדים ביותר והדברים בעלי-הערך הפחות-ביותר; ולאחר מכן את הסחורות של הסיפון הראשון, לפי בחירתו, אחרי התייעצות עם ראש הצוות.

חייב רב-החובל להעלות על הכתב, בכל ההקדם האפשרי, את החלטתו בענין. על הרשימות בכתב להכיל:

1. את הסיבות שהביאו לידי הטלה המימה;
2. רשימת החפצים הניזוקים;
3. חתית האנשים שהתייעץ עמם, או הסיבות לסירובם לחתום; רושמים את ההחלטה ביומן האניה.

בנמל הראשון שבו תעגון האניה, חייב רב-החובל תוך 24 שעות משעת הגעתו, לאשר בשבועה את אמיתות העובדות שצויינו בהחלטה שנרשמה ביומן-האניה הנזכר, בפני השלטונות המפורטים בסעיף הבא.

את פרשת האבידות והנזקים יש לערוך במקום פריקת האניה, לפי בקשת רב-החובל ועל ידי מומחים. המומחים מתמנים על ידי בית-המשפט, או על ידי הקנצלריות המסחריות, ובאין כאלה, על ידי המועצה המקומית, אם הדבר קורה בנמל עותומני; והם מתמנים על ידי הקונסול העותומני, ובאין כזה, על ידי שופט-השלום של מקום-הפריקה, אם הדבר קורה בנמל זר. יש להשביע את המומחים לפני שיפעלו.

את המטלטלים והסחורות שניזוקו, או שהוטלו המימה, מעריכים לפי ערכם במקום-פירוקם. את טיבן ואיכותן של הסחורות שהוטלו המימה קובעים על ידי הגשת שטרי-מטען, חשבונות והוכחות אחרות בכתב (ראה סעיפים 101, 256, 260, וכן ראה סעיף 69 לחוק המסחרי).

המומחים שהתמנו על פי הסעיף הקודם, לשם הערכה, עורכים גם את חלוקת ההפסדים והפיצויים. מחלקים את תשלום ההפסד והנזקים בין המטלטלים שהוטלו המימה, שניטשו והוצלו, וכן על מחצית האניה ושכר-ההובלה, באופן יחסי לערכם במקום-הפריקה.

החלוקה נעשית ברת-ביצוע על ידי אישור בית-המשפט המסחרי, ובאין כזה, על ידי המועצה המקומית, אם הדבר קורה בנמל עותומני. בנמלים זרים נעשית החלוקה ברת-ביצוע על ידי הקונסול העותומני, או, בהעדרו, על ידי בית-משפט מקומי מוסמך.

אם טיב הסחורות ואיכותן תוארו באופן בלתי-נכון בשטר-המטען, ואם נמצא כי ערכן גבוה יותר, הריהן משתתפות כשיעור הערכתן, אם הוצלו; אך משלמים עבורן בהתאם לאיכות שצויינה בשטר-המטען, אם

אבדו. אם הסחורות המוצהרות הן מאיכות גרועה ממה שצויין בשטר-המטען, הריהן משתתפות בהתאם לאיכות שצויינה בשטר-המטען, אם הוצלו; אך משלמים עבורן לפי ערכן הממשי, אם הוטלו המימה או ניזוקו.

התחמושת היעודה להגנת האניה, מצרכי-המחיה היעודים לכלכלת הצוות, חפצי חברי הצוות ובגדי הנוסעים אינם משתתפים בהטלה המימה; ערך הדברים שיוטלו המימה מהם ישולם על ידי השתתפות כל יתר המטלטלים.

חפצים אשר עבורם אין שטרי-מטען או הצהרת רב-החובל, או שאינם נמצאים במניפסט, או ברשימת המטען, אין משלמים עבורם אם הוטלו המימה, אך הם משתתפים בהיזק, אם ניצלו.

חפצים המוטענים על סיפון האניה משתתפים, אם ניצלו. אם הוטלו המימה, או שניזוקו על ידי ההטלה המימה, אין הבעלים זכאי, מלבד במקרה של אנית-חופים קטנה, להגיש דרישה להשתתפות, אך יכול הוא להשתמש בזכות החזרה שיש לו על רב-החובל, בהתאם לסעיף 44.

אין השתתפות עקב נזק שנגרם לאניה במקרה של הטלה המימה, אלא אם כן נגרם הנזק כדי להקל על ההטלה המימה.

אם למרות הטלת הסחורות המימה, לא ניצלה האניה, אין השתתפות. הסחורות או החפצים האחרים שניצלו אינם חייבים בתשלום או בהשתתפות בהיזק עבור הסחורות שהוטלו המימה או שניזוקו.

אם אבדה האניה, שניצלה על ידי הטלת סחורות המימה, בהמשך דרכה, הרי החפצים שניצלו משתתפים בפיצוי החפצים שהוטלו המימה, רק בשיעור ערכם במצבם הנוכחי, לאחר הפחתת הוצאות ההצלה.

אם ניצלה האניה על ידי גזירת כלים ומכשירים או על ידי נזקים אחרים לאניה, ולאחר מכן נשחטו הסחורות או נשדדו, אין רב-החובל

יכול לדרוש מהבעלים, מהמטענים וממקבלי המטען של הסחורות הללו, להשתתף בהיזק הזה.

אם אבדו הסחורות על ידי מעשהו של הבעלים או מקבל המטען, או באשמתם, הרי לא ייחשבו הסחורות הללו כאילו אבדו כלל, ועל כן ישתתפו בהיזק הכללי.

חפצים שהוטלו המימה לא ישתתפו בשום מקרה בתשלום הנזקים שנגרמו לסחורות שניצלו, מאז ההטלה המימה. הסחורות לא ישתתפו בתשלום עבור האניה שאבדה, או עבור האניה שהגיעה למצב של חוסר-כושר-שיוט.

אם על פי החלטה של האנשים הנזכרים בסעיפים 252 ו-253, נפתחה האניה לשם הוצאת הסחורות ממנה, הרי הן משתתפות בחלוקת הנזק שנגרם לאניה.

במקרה אבדן הסחורות שהונחו בסירות לשם הקלה על האניה להיכנס לנמל או נהר, החלוקה נעשית על האניה ועל מטענה המלא. אם אובדת האניה יחד עם שאר מטענה, אין חלוקת הנזק נעשית על הסחורות שהושמו בסירות, אפילו אם הגיעו בשלום.

בכל המקרים הנזכרים לעיל, יש זכות-קדימה לרב-החובל ולצוות על פני הסחורות או מחירן, עבור סכום ההשתתפות. על כן יכולים הם, כדי לממש את סכום ההשתתפות שרשאים הם לדרוש באופן אישי או בתור באי-כוח הנושים האחרים, לעכב תחת ידם את הסחורות, במקרה של סירוב לשלם, ואף למוכרן במשפט, עד כדי שיעור חלקם בהשתתפות.

אם מאז החלוקה, השיגו הבעלים בחזרה את מטלטליהם שהוטלו המימה, יהיו חייבים להחזיר לרב-החובל ולאנשים המעוניינים את מה שקיבלו בתור השתתפות, לאחר ניכוי עבור הנזקים שנגרמו על ידי ההטלה המימה והוצאות השגת המטלטלים בחזרה. במקרה כזה, יחולק הסכום המוחזר בין האניה ובין האנשים המעוניינים במטען, לפי אותו יחס אשר בו השתתפו בנזק שנגרם על ידי ההטלה המימה.

פרק שלושה-עשר: התיישנות

לעולם אין רב-החובל יכול לרכוש בעלות על האניה על ידי התיישנות.

תביעה על סמך נטישה מתיישנת לאחר התקופות הנזכרות בסעיף 214.

276-

.282

(בוטלו).

---

[1]. מיום 6 לחודש רביע-אוויל שנת 1280 (התרכ"ג 1863): מופיע כאן בתרגומו של השופט (בדימוס) שלמה יפרח.

תיקונים: ח"ו 251, התשי"ח (6.4.1958), עמ' 114.

ס"ח 315, התש"ך (14.8.1960), עמ' 85;

ס"ח 463, התשכ"ה (29.7.1965), עמ' 227;

ס"ח 716, התשל"ג (24.8.1973), עמ' 360.

[2] הפסוק הראשון של סעיף זה מובא בתרגום של כבוד השופט העליון זילברג בע.א. 118/51, פס"ע י"ג, עמ' 74.

//